

Helle Nurm 80

Toomas Toomsoo – Ida-Tallinna Keskhaigla

25. jaanuaril tähistas doktor Helle Nurm oma 80. sünnipäeva. Tähtpäeval intervjuueeris teda kolleeg ja õpilane Toomas Toomsoo.

Sinu lapsepõlv möödus Pärnus ja siis läksid Tartusse õppima, meenuta mõnda huvitavat seika ülikooli algusaegadest.

Üks naljakamaid lugusid meenub esimeselt kursuselt. Jäin anorgaanilise keemia eksamile hiljaks, tulime rongiga Peedult, ühiselamukohti Tartus ju ei jagunud. Eksam oli ka kiiremini läinud, sest paljud olid läbi põrunud. Mind lükati jooksu pealt eksamiruumi sisse ja pidin kohe vastama hakkama. Vuristasin – see oli ju keskkoolis selgeks õpitud keemia. Kui olin joodi juures, sekkus professor Raimond Tani ning küsis, kuidas joodi saadakse. Vastasin, et merevetikatest ja rohkem võimalusi ma ei teadnud. Küllap ei teadnud ma sel ajal ka anekdooti, kus tudeng oli professorile vastanud sama küsimuse peale, et joodipuust, ja tal palutud tagasi tulla siis, kui joodipuu õitseb! Mul läks veidi paremini, sest vastasin, et kui ma olen arst, saan joodi apteegist. Selle peale kolmandat eksamiküsimust mul vastata ei lastudki. Õppejõud võttis matrikli ja kirjutas sinna vasaku käega pika sõna. See sai minu meeles olla ainult „mitterahuldav“. Ukse taga võtsid teised matrikli lahti ja kisasid „väga hea“. Joodi muide saadavat tööstuslikult nafta puuraukude vetest!

Patofüsioloogia ja eksamineerija professor Robert Loogaga nii hästi ei läinud. Eksami ajal aitasin oma rühmavenda, ja vaatamata sellele et oma pileti vastasin hiilgavalt, võttis professor mul kaks hinnet eksami segamise eest maha ja sain kolme. Õppejõud pakkus ka ümber-

tegemise võimalust. Õppisin veel juurde – tulemus aga ikka kolm, kuna korduseksamil paremat hinnet ei saavatki panna. See jäi ka minu ainsamaks kolmeks.

Kuidas tekkis mõte saada neuroloogiks ja keda sa võid pidada oma õpetajaks ja suunanäitajaks?

Neuroloogia seisab kõigest muudest arsterialadest kuidagi eemal, siin peaks nagu rohkem mõtlema, matemaatiliselt mõtlema. Toopiline diagnoos on nagu malemäng. Teiste terapeutiliste aladega võrreldes tundus neuroloogia olevat salapärane, see tõmbas mind enda poole.

Kui ma ülikoolis õppisin, oli professor Ernst Raudam Tartu Ülikooli närvikliiniku juhataja. Kliinikus valitses hea töömeeleolu ja otsiv vaim, tehti mitmeid olulisi avastusi – eks see kõik ulatus ka tudengiteni. Minu vanem vend kannatas radikuliidi käes ja pidi selle tõttu arstiabi otsima. Tollal arvati, et see on sagedasemaid perifeerse närvisüsteemi haigusi, olles lihaste ja närvijuurte põletik. Ernst Raudam aga hakkas rakendama põhimõtet, et radikuliidi põhjus on valdavalt mehaaniline ning seda saab ravida ka kirurgiliselt ja seda ta tegigi. Muide, Raudami algatusel hakati kogu endise Nõukogude Liidu ulatuses kasutama esimest korda just Eestis poliomieliidivastast elusvaktsiini lastehalvatuse epideemia puhul – ja nagu nüüd teame, väga edukalt. Nii et küllap oli siis professor Raudamil mulle mingi mõju ning ma läksin üliõpilaste neuroloogiaringi juba

Helle Nurm

siis, kui meile neuroloogiat veel ei õpetatud. Pärast neuroloogiliste haigustega tutvumist ei tundunud somaatilised haigused meile enam keerulised, nende diagnoosimiseks olid meie arust kindlad võtted ja järeleproovitud meetodika, samal ajal kui närviarst istub iga uue patsiendiga silmitsi, nagu oleks tema ees ristsõnamõistatus või maletüüd.

Ütlesid ennist, et neuroloogias läheb vaja matemaatilist mõtlemist. Matemaatika armastab süsteemi. Mille järgi närvihaigusi süstematiseeritakse?

Seda saab teha väga mitut pidi. Praegu diagnoositakse haigusi, millele me siis ei osanud mõeldagi, näiteks väga paljud autoimmuunsed haigused. Samuti on närvihaiguste diagnoosimisel oma palet näitamas geneetika.

Kuid närviarsti põhiliseks relvaks haiguste diagnoosimisel on ikkagi teadmine toopilisest diagnoosist ja alles siis hakatakse otsima haiguste põhjusi. Neuroloogi mõtlemine ei saa olla selles osas muutunud ka tänapäeval.

Tänapäeval on haige jaoks väga vähe aega, on kiire. Kuidas sina neuroloogiliste haiguste diagnoosimist näed, mis oskused peaks neuroloogi töös säilima?

Kui patsient tuleb neuroloogi juurde, peab neuroloog aru saama, millise närvisüsteemi osa funktsiooni häire tal täpselt esineb: on see lihase, liigese, seljaaju, ajutüve või peaaju haigus. Kas kahjustatud on ühe või mitme ajupiirkonna tegevus, s.t kas sümptomeid on üks või mitu? Eesmärk on jõuda toopilise diagnoosini, leida, kus haigus närvisüsteemis täpselt paikneb. Alles siis tuleb minna järgmisele ringile ja mõelda, mis võib olla haiguse põhjus, millise haigusega tegemist. Ja siis algab ravi. Paljude närvihaiguste puhul peab tegutsema kiirelt, näiteks insuldi või neuroinfektsioonide ravi peab alustama väga kiiresti.

Samas ei saa ükski endast lugupidav neuroloog piirduda ainult neuroloogia tundmisega, sest tihti võivad närvihaigused kaasneda erinevate elundisüsteemide kahjustusega.

Sa töötasid pikalt Tallinnas psühhiaatriaiglas. Miks?

Kui Tallinnasse tööle asusin, oli Seewaldis ehk Tallinna Psühhoneuroloogia Haiglas neuroloogiaosakond. Tol ajal oli see Tallinna olulisim neuroloogiakeskus ja ühtlasi suurim keskus kogu Põhja-Eestis. Seega sattusin ülikooli lõpetamise järel heasse pinnasesse, kolleegide keskele, kes olid väga arukad ja lugesid palju, vaatamata

sellele et võõrkeelse kirjanduse kättesaadavus oli tol ajal nigel. Tagantjärele mõeldes oli see väga tarkadest neuroloogidest koosnev osakond. Kui professor Rein Zupping lahkus Vabariiklikust IV Haiglast ehk Magdaleena haiglast praegusse Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse, kutsus ta mind enda asemel juhtima Magdaleena haigla neuroloogiaosakonda. Võtsin selle pakkumise vastu ja olen seeläbi olnud mitmete huvitavate neuroloogiasündmuste keskmes.

Mis eristab head arsti halvast?

Oleneb, kes on hindaja. Arstidel on selleks oma mõõdupuu, abivajajatel vahel sootuks teistsugune. Sest mille muuga seletada igasuguste posijate populaarsust rahva hulgas? Patsiendi silmis on tihti vaata et kõige olulisem arsti suhtlemisoskus. Olen oma pika praktika jooksul rohkem kui ühe korra näinud, kuidas arst paneb täiesti vale diagnoosi, aga haige läheb tema juurde tagasi. Sest ega arsti ja pihhiisa erinevus ei pruugi vahel olla kuigi suur.

Millisest noorest saab hea arst?

Noori tohtreid on igal ajal olnud põhiliselt kahesuguseid. Parem osa nendest on väga entusiastlikud, väga avali hingega, haigele kaasatundvad. Liigset kaastunnet arstile ei pruugi vaja ollagi, sest kaastunne on üks neid emotsioone, mille võimuses olles ei pruugi arst vastu võtta kõige õigemaid otsuseid. Ma ei taha öelda, et arst peab olema kalk. Aga haigevoodi kõrval peab pea olema külm ja mõistus selge, sest sellest võib oleneda patsiendi elu.

Neuroloogide juurde satuvad sageli ka nn psühhogeensete kaebustega patsiendid. Kuidas nendesse suhtuda, mida soovitate?

Psühhogeensete kaebustega patsiendi käsitus on keeruline, oli siis, kui mina töötasin, ja samamoodi ka nüüd. Praegu on ehk isegi raskem, sest see on kontingent, kes tikub enam kaebama ja arvamust avaldama, et arst neid ei aita. Selliseid patsiente peaks ravima psühhiaater, aga kui nad tõesti satuvad neuroloogi vastuvõtule, tuleb nad loomulikult ära kuulata, püüda ka nõu anda. Enda kogemuste najal võin öelda, et palju on sellest, millise kontakti niisuguse patsiendiga saad. Autistlikku tüüpi, s.t endassesulgunud ja elukäsitluse oma „minale” rajanud neurasteenikut on raske aidata.

Kas kahetsed oma neuroloogi karjääris midagi? Või tunned heasoovlikku kadedust, et ei õnnestunud diagnoosida selliseid haigusi, mida praegusaja neuroloogid saavad?

Ei, ma ei kahetse midagi. Teadusele ma end pühendada ei tahtnud, tahtsin tegeleda praktilise tööga.

Aga heasoovlikku kadedust tunnen praegusaja neuroloogia suhtes ikka. Veel nüüdki huvitun neuroloogia paljudest valdkondadest. Ehk vaid insult mind ei paelu, sest see pole algselt mitte neuroloogiline haigus, vaid kardiovaskulaarne. Aga *sclerosis multiplex*'i ravi saavutuste üle on hea meel. Kõige enam pakuvad mulle huvi siiski neurodegeneratiivsed haigused.

Mis on arsti töös kõige raskem?

Neuroloogi töö on parasjagu raske kogu aeg. Arst ei saa täielikult end kunagi välja lülitada oma haigestest, vähemalt hea arst. Oma tööd tuleb nautida, mitte võtta seda kui kohustust. Peab lugema ja uurima, mis erialamaailmas toimub.

Iga inimene peab leidma nii endas kui ka teistes midagi ilusat, siis on päikest rohkem ja elada kergem.